

EL ROL DE LES FINANCES

Proposta de joc pel
professorat per tal de dur a
terme a l'aula amb l'alumnat
a partir de 14 anys.

ÍNDEX:

1. PRESENTACIÓ
  2. FITXA DE L'ACTIVITAT
  3. GUIA DEL PROFESSORAT
  4. ROLS DE L'ALUMNAT
  5. AVALUACIÓ
-

És un joc que podria ser incorporat a l'assignatura d'emprenedoria de 3r i 4rt d'ESO, sobretot a l'apartat de planificació financera. Però també a la d'economia de 4rt d'ESO i 1r de Batxillerat. En aquest cas, a 4rt es podria introduir quan es tracti l'àmbit de les finances personals o els problemes econòmics actuals. A batxillerat hi ha un apartat que tracta sobre els bancs i el sistema financer, en el qual seria ideal poder introduir l'activitat per tal de veure les dues perspectives de model de banca.

1. Presentació

Per introduir el joc és necessari que els i les joves coneguin què és el sistema financer. Així es pot explicar en 10 minuts les relacions entre els principals actors* que intervenen en aquest mercat, que seran qui posteriorment apareixeran al joc. El sistema financer és el conjunt d'institucions, mitjans i mercats que canalitzen l'estalvi de les persones i les empreses cap a les persones o empreses que necessiten finançament. Així el sistema està format pels instruments financers (diners, accions,...), les institucions financeres (bancs, caixes d'estalvis, etc) i els mercats financers com la borsa. La seva funció és facilitar les relacions entre les persones que tenen excedent de diner i les que tenen necessitat de diner. Però aquestes relacions d'intermediació difereixen segons l'entitat amb la qual es tracti. Aquesta realitat la viuran amb el mateix joc, i l'hi donaran visibilitat amb una taula de diferències** entre les dues formes de fer economia en tancar la sessió.

Aquesta presentació de la sessió serveix per introduir conceptes i facilitar l'empoderament envers els rols i la capacitat de prendre decisions amb fonament, necessari per a l'èxit del joc.

*Conceptes extrets del bloc de fets - El sistema financer

**Les distincions estan extretes de l'Acció canvia't de banc de FETS i dels materials del bloc de la mateixa entitat

2. Fitxa de l'activitat

Activitat	El rol de les finances	Durada	60 minuts
		Edat	A partir de 14 anys
Tipus d'activitat	Joc de rol	Responsable/s	Professors/es
		Lloc	Aula
Feina prèvia	És necessari que els alumnes coneguin què és el sistema financer i les seves dimensions a grans trets. La presentació adjunta a l'activitat ja serveix per introduir el joc.		
Objectius	<ul style="list-style-type: none"> - Visualitzar una forma de fer una economia alternativa. - Donar a conèixer les finances ètiques. - Desenvolupar un pensament crític. 		
Metodologia	<p>Primera part (10 minuts): S'introdueix la sessió i les dimensions del sistema financer, com consta a la presentació de l'activitat. Per assolir els objectius marcats cal que els i les alumnes siguin capaços d'assumir el seu rol, doncs amb la breu presentació ja se'ls mostren eines útils per a poder entrar en debat dins un context definit.</p> <p>Segona part (20 minuts): Cada equip està format per 6 o 7 alumnes. Se'ls facilita a cadascun una descripció del seu rol. Els equips han d'escriure uns 4-5 arguments per aconseguir el seu objectiu, fent suposicions sobre el rol dels actors, ja que desconeixen la seva filosofia i objectiu. Cada equip ha de disposar d'un espai de reunió per parlar sobre els punts a tractar amb els bancs o clients: pels bancs aquest lloc serà fixe, ja que serà on rebran els altres equips; en canvi, els clients, a més a més del lloc fixe per debatre, s'hauran de moure per l'espai per tal d'anar a demanar la informació corresponent a cada banc. La informació que s'haurà de transmetre anirà lligada amb les característiques que corresponen a cada un dels següents rols: Banca ètica, banca tradicional, estalviadors/es (particulars), emprenedors/es.</p> <p>Tercera part (20 minuts): Mitjançant el debat i l'argumentació s'hauran de prendre decisions en base als valors que corresponen a cada rol en relació a la manera en com gestionarien els diners. Un cop s'han posat d'acord tots els actors, es fa efectiva una relació entre els diferents actors, es tanca l'espai del joc de rol. Per altra banda, si no troben la manera de posar-se d'acord investigant totes les línies de finançament, també es tanca l'espai per parlar-ne tots els actors en obert. Durant aquest temps, el/la responsable assumeix un rol de facilitador.</p> <p>Quarta part (10 minuts): Per acabar la sessió, s'elabora una taula de diferències entre ambdós bancs i forma de gestionar els diners, arran de les seves pròpies experiències. El responsable disposa de la taula que apareix a la presentació per definir aquesta part, ajudant a què arribin a aquestes i altres conclusions. Doncs aquesta taula final reflecteix el grau d'aprenentatge envers l'experiència.</p>		
Material	Fulls en blanc, bolígrafs i/o llapis, material informatiu per als equips segons el seu rol (tríptic FETS, Fiare, Coop 57, Oikocredit), fitxes d'avaluació.		
Avaluació	Es farà a partir de dos qüestionaris: d'una banda, l'autoavaluació del propi alumne i del treball fet amb la resta de companys/es; i d'altra banda, la valoració del professorat en base al que ha pogut anar observant durant la sessió sobre els alumnes i el qüestionari respost per aquests.		

3. Guia del professorat

Una banca ètica és un banc que aplica en la seva activitat els principis ètics (ètica aplicada, participació, coherència, transparència e implicació).

Però és un banc, per tant ha de ser capaç d'assegurar el retorn dels seus fons als dipositants i ha de poder garantir la seva pròpia continuïtat.

Un banc ètic té un doble objectiu:

- Finançar activitats econòmiques que tinguin un impacte social positiu
- Ser viable econòmicament: obtenir beneficis.

Un banc ètic situa aquests dos objectius al mateix nivell i es defineix per considerar-los no només compatibles sinó necessàriament complementaris. Per un banc ètic, obtenir beneficis és indispensable però no suficient; cal també que els beneficis es generin respectant una sèrie de criteris ètics bàsics i finançant activitats amb un impacte social positiu.

Hi ha un sèrie d'activitats financeres que s'exclouen, però d'altra banda sí que es tenen en compte unes d'elles que com a conseqüència tenen l'impacte social comentat. Tot seguit es podrà veure a la taula aquesta tipologia d'activitats:*

Activitats que exclouen	Activitats d'impacte social
Pràctiques empresarials irresponsables com: tabac, alcohol, pornografia, l'armament, el joc, etc.	Reinserció sociolaboral dels disminuïts psíquics i físics, el sector mediambiental, l'ecologia (agricultura i ramaderia ecològiques), l'atenció social i sanitària a la gent gran i a persones amb problemes d'integració social, les arts i la música, el sector no lucratiu (ONG), l'habitatge social, les cooperatives, el comerç just, l'autoocupació, la inserció laboral de la joventut o de la immigració, entre altres.
Pràctiques considerades injustes des d'un punt de vista social i dels drets humans: explotació laboral, infantil, de la població al Tercer Món o que vulneren els drets humans.	
Pràctiques no sostenibles des d'un punt de vista ecològic: empreses que emeten altres emissions de gasos amb efecte hivernacle, contaminen l'aigua, produeixen energia nuclear, destrueixen la cap d'ozó, produeixen pesticides químics o exploten boscos tropicals.	
Invertir en negocis especulatius: renuncien a obtenir grans beneficis a curt termini, per exemple els paradisos fiscals.	

*Balaguer, M.R., Albareda, L., Sánchez, N. (2009) Una aproximació a les finances ètiques. Papers de l'observatori de les Finances Ètiques. N.2.

Per poder tirar endavant els projectes, fent que responguin tant a la viabilitat social com econòmica, els bancs demanen unes garanties per tal que en el cas que el projecte no doni els seus fruits es puguin tornar els diners prestats. D'una banda, **els bancs convencionals demanen béns que els usuaris posseeixen** (casa, cotxe, terreny, etc.) de tal manera que realitzant aquesta activitat exclouen a aquelles persones que no disposen d'aquests béns i, per tant, impossibilitant l'accés d'aquestes al crèdit i al projecte que volen desenvolupar encara que hagin tingut una bona proposta. D'altra banda, **els bancs ètics** també demanen unes **garanties**, el que aquestes són menys exigents, ja que són de **tipus personal sense necessitat d'hipotecar els béns**. Hi ha persones que poden fer la seva devolució a poc a poc amb el seu salari o, fins i tot, aquestes garanties personals poden provenir de persones diferents a les que demanen finançament. Per exemple, un grup de nois joves volen obrir una botiga de comerç just, doncs altres persones que també es dediquen al mateix puguin representar la garantia d'aquests joves en cas que el seu negoci no funcioni. Per tant, quan la banca ètica rebí demandes de finançament haurà de demanar un aval o garantia als usuaris, per tal que si el projecte presentat no surt bé es puguin retornar els diners, tot i que haurà d'especificar la tipologia de la qual es tracta, ja que en aquest cas seria tal i com ja s'ha comentat amb anterioritat sobre l'aval social, és a dir, que estigui arrelat al barri i amb el suport d'entitats o per mitjà de xarxes locals. En canvi, en el cas del banc convencional el tipus d'aval o garantia que es demanarà serà a través de les propietats dels usuaris (cotxe, casa, terreny, etc.)*.

Cal tenir en compte que **el tipus d'interès també varia segons si s'inverteix en la banca convencional o en la banca ètica**. En aquesta última es considera com una mesura d'eficiència en l'ús de l'estalvi, ha de ser diferent a zero, però sempre mantenint-lo el més baix possible perquè no només està en base a consideracions econòmiques sinó que també s'han de tenir en compte aquelles que són socials i ètiques. Per tant, el resultat que s'obté és que la taxa d'interès sigui baixa, però així la banca també millora la seva eficiència, ja que les persones que demanen un préstec també tenen un tipus d'interès baix, facilitant d'aquesta manera el desenvolupament del seu projecte. En canvi, si es fa una ullada a la banca convencional es pot veure com el tipus d'interès és més elevat, però les conseqüències que es donen per tal que sigui així desfavoreixen a alguns col·lectius.

La importància que rep la **transparència en el banca ètica** permet que en tot moment l'usuari pugui saber i veure què és el que s'està fent amb els seus diners i en quins projectes s'inverteixen. Per la seva contra, el banc convencional manté aquesta informació d'una manera confidencial.

Un dels altres punts a recordar és la participació tant dels socis com dels estalviadors en la presa de decisions importants en la banca ètica. Per tant, fan que hi hagi una involucració més activa dels seus usuaris. En canvi, des de la **banca convencional aquests es mantenen al marge de les decisions que es prenen en el banc**.

A més a més, la **banca ètica adquireix una responsabilitat social i ambiental** de tal manera que els projectes amb els quals treballa estan encarats a la conservació del medi ambient i en el treball per una societat més justa, per tant s'evitaran tot tipus de relacions financeres que puguin violar els drets humans, puguin ser perjudicials pel medi ambient, fomenti la producció el comerç d'armament, etc. En canvi, **la banca convencional no pot garantir que no estiguin involucrats amb algunes d'aquestes activitats** ja esmentades, tot i que aquesta informació és confidencial pel banc i no es comenta amb els clients que hi interactuen.

Tot seguit es presenta una **taula orientativa** de les idees que haurien de sortir un cop feta l'activitat i es faci el recull d'aportacions de l'alumnat (quarta part de l'activitat), per tal de definir i diferenciar entre la banca tradicional i la banca ètica a partir de les experiències viscudes al llarg del joc. Tot i així no es descarta que puguin sortir més aportacions de l'alumnat les quals també es podrien tenir en compte a l'hora de definir la següent taula:

*Spedaletti, M. (2010) La Clara i l'ús responsable dels diners. Finances ètiques i comerç just explicats als més joves. Roma: Sinnos.

Banca tradicional	Banca ètica
<ul style="list-style-type: none"> - Objectiu principal: maximitzar benefici econòmic, fent-lo arribar als accionistes i clients. - Realitza operacions de caràcter especulatiu: inversions on es busca la rendibilitat econòmica, sense importar el producte ni l'empresa. - No es basen en criteris de participació i transparència, sinó en aconseguir més capital. - La manca de transparència fa que es desconeixin els mercats on operen, els projectes que es financen gràcies als diners de tots; i el client apart del desconeixement no té poder de decisió. - No tothom té accés al crèdit, la viabilitat i rendibilitat va per davant de la persona. 	<ul style="list-style-type: none"> - Objectiu principal: maximitzar benefici social, ambiental i econòmic. - Gestió dels diners de forma ètica, finançant projectes i productes que respectin el medi ambient, i que garanteixin un impacte social i ambiental positiu. - Es basen en principis ètics: ètica aplicada (criteris d'inversió i concessió de crèdits), participació (presa de decisions i definició de polítiques), coherència (amb els valors), transparència (informació i processos), implicació (política d'inversió segons criteris de transformació social). - Es vol recuperar l'ús social i original dels diners com a intermediari, i no com a fi.

4. Rols de l'alumne

BANCA TRADICIONAL

Banca tradicional

- Sou un banc tradicional que busca la maximització de benefici, per tant només voleu finançar projectes amb una alta rendibilitat econòmica sense importar si el projecte és responsable amb el medi i la societat o no.
- Feu operacions en mercats especulatius, invertiu en armament i contaminants, ja que són inversions de risc ben pagades.
- Fareu tot tipus de preguntes als demandants de finançament per saber que aquell projecte us beneficiarà, ja que us baseu en el principi de viabilitat econòmica per sobre altres aspectes també a valorar. Intentareu que els projectes i/o els/les estalviadors/es s'adaptin als vostres principis o requeriments de finançament oferint alternatives viables.
- Per tal d'assegurar la solvència i viabilitat de les propostes presentades, compteu amb una eina anomenada aval. Aquest aval l'ha de posar el client com a garantia del préstec, i és alguna cosa de la seva propietat, ja sigui un cotxe o una casa, per exemple. Doncs aquestes propietats serviran per garantir que vosaltres acabeu rebent tan els diners derivats de l'èxit del projecte, o bé la propietat d'aquesta possessió en cas de fracassar el projecte.
- Creieu que la millor forma jurídica és una empresa tradicional, amb una jerarquia establerta que garanteix l'estabilitat i l'eficiència.
- Si un estalviador vol depositar diners al vostre banc, no donareu gaire informació vostre, els diners que us donen "són vostres per un temps" i els gestioneu com voleu.
- Us interessa que els accionistes i els clients rebin les comissions i interessos pertinents, és la filosofia que us mou a l'hora de tractar amb potencials clients.

Banca ètica

- Sou una banca ètica que es basa en principis de transparència i participació, tant a nivell intern com extern. Genereu informes que avalen la vostra activitat, per tant els interessats tenen a l'abast la gestió dels comptes i els projectes que financeu.
- El vostre doble objectiu és ser rendibles econòmicament i obtenir un benefici social.
- Qualsevol persona que vulgui obrir un compte o demani finançament serà benvingut, sempre i quan el seu projecte reporti una transformació social en positiu, o vulgui que els seus estalvis serveixin per millorar la societat.
- Intentareu que els projectes i/o els/les estalviadors/es vetllin per principis de coherència i implicació, així podreu oferir alternatives per fer efectiva la relació entre ambdós.
- Es prefereixen projectes i persones emprenedores que vulguin engegar un negoci o similar amb impacte local, que doni resposta a les necessitats del barri o la zona d'actuació.
- Prioritzeu formes jurídiques que treballin de forma horitzontal, com les cooperatives o les associacions, on els treballadors comparteixen i treballen conjuntament.
- Quan rebeu demandes de finançament demaneu, com totes les entitats bancàries, una GARANTIA (o AVAL) que assegurar-vos de recuperar els diners prestats en cas que el projecte no vagi bé. Com sou una Banca Ètica, no exigiu que les persones a qui presteu diners hagin d'avaluar-los amb les seves propietats, sinó que considereu també els AVALS SOCIALS, és a dir, que el projecte finançat estigui arrelat al barri i que tingui suport de les entitats i les xarxes locals.

ESTALVIADORS/ES

Estalviadors/es	<ul style="list-style-type: none"> - Sou un grup d'amics que han estalviat uns quants calerons i no els voleu deixar al calaix. - Esteu buscant una entitat financera a on dipositar-los esperant un cert rendiment econòmic. - No sou amants del consumisme, i per tant creieu que els diners han de fer-se servir per coses realment necessàries i procureu no caure en paranys. - Considereu que el diner no és un objectiu sinó un mitjà. Per això us agradaria que els vostres estalvis ajudessin a projectes socials i/o ambientals que persegueixin un món millor.
-----------------	--

EMPRENEDORS/ES

Emprenedors/es	<ul style="list-style-type: none"> - Sou un grup d'amics que fa poc us heu ajuntat per fer realitat un somni, crear un club de <i>skaters</i>. Disposeu d'un terreny arbrat que voleu aprofitar per construir-hi una zona de patinatge, d'aquesta manera les pistes i les rampes estaran integrades dins la configuració de la pròpia vegetació. Un dels objectius de fer el club és apropar al jovent del barri, generar un espai propi, identitat i pertinença; crear un espai de trobada enmig de la natura. Per aquest motiu una de les vostres activitats econòmiques seria oferir cursos de <i>skate</i> a les escoles e instituts, infants i joves de 9 a 17 anys. - Cadascú de vosaltres té les seves destreses, però us falten diners per engegar el projecte. Per això heu d'acudir a una entitat financera que l'hi doni suport. - Encara no heu definit la vostra forma jurídica. Heu de valorar diferents opcions per constituir-vos legalment segons els principis i interessos que us mouen com equip. - Veu tenir a la senyoreta Anna com a professora a l'Institut. Ella us dona suport i us acompanya en aquesta nova aventura de construir l'<i>skatepark</i>.
----------------	--

5. Avaluació

Qüestionari per a l'alumnat

Nom de l'alumne:

Equip:

Després d'haver realitzat el role-playing, contesta les següents preguntes fent una valoració sobre l'activitat. Valorant com a més positiu el número 6 i com a més negatiu el número 1.

1. En quin grau has participat en el teu equip?

1   2   3   4   5   6

2. Creus que hi hagut una participació per igual en el teu equip?

1   2   3   4   5   6

3. Com valores el treball realitzat pel teu equip?

1   2   3   4   5   6

4. Creus que has tingut una millora a l'hora de treballar en equip?

1   2   3   4   5   6

A continuació se't plantejaran una sèrie de preguntes per tal que puguis realitzar una reflexió sobre els temes tractats al llarg de la sessió:

1. Consideres que els bancs informen suficientment a les persones que estalvien els seus diners sobre la destinació dels recursos i els projectes que financen? per què?

2. De quina manera podrien influir les persones que estalvien diners en l'elecció de projectes que finançaran els bancs?

3. Podries aportar altres alternatives per construir una societat més justa i responsable amb l'entorn?

4. Com has escollit la teva entitat financera? Gestiona els teus diners en sintonia als teus valors?

Qüestionari avaluació professorat:

GRAELLA D'AVALUACIÓ				
Nom de l'alumne:	Equip:			
Elements de valoració	Gens	Una mica	Força	Totalment
1. Ha sabut treballar en equip.				
2. Ha realitzat aportacions a l'equip.				
3. Ha argumentat alguns elements respecte la transparència en els bancs.				
4. Ha pogut identificar mecanismes per a la participació de les persones en el finançament dels projectes en què inverteixen els bancs.				
5. Ha aportat alternatives argumentades per tal de construir una societat més justa i responsable amb l'entorn.				
6. Ha sabut argumentar les seves decisions en sintonia als seus valors.				
7. Ha aportat elements a l'hora de definir les dues tipologies de bancs.				

CRÈDITS

Edició: FETS - Finançament Ètic i Solidari

Autoria i Coordinació: Anna Broch, Anna Soler i FETS

Suport: Ajuntament de Barcelona

Fonts consultades:

“La Clara i l’ús responsable dels diners. *Finances ètiques i comerç just explicats als més joves*”

“Una aproximació a les finances ètiques. *Papers de l’Observatori de les Finances Ètiques*”

Blog de l’Associació FETS: www.fets.org

Coordinació:

Amb la col·laboració de:

